

شماره: م/۲۰۴۰

تاریخ: ۱۳۸۲/۱۲/۱۳

بسمه تعالی

جهت اطلاع کلیه مدیران عامل بانکهای دولتی و غیردولتی و موسسه اعتباری توسعه ارسال

گردید.

با احترام،

بدینوسیله به پیوست "دستورالعمل حسابداری عقود: فروش اقساطی، اجاره بشرط تملیک، قرض الحسنه و خرید دین، ناشی از تغییر روش نقدی به تعهدی" ارسال می‌گردد. مقتضی است دستور فرمایند دستورالعمل مذکور سریعاً به کلیه شعب و واحدهای ذیربط ارسال گردد، بطوریکه شناسایی سود عقود فوق‌الاشاره در صورتهای مالی سال ۱۳۸۲ براساس این دستورالعمل صورت پذیرد.

شایان ذکر است دستورالعمل فوق‌الذکر پس از دریافت نظرات کارشناسی کمیسیون هماهنگی مدیران امور مالی بانکها (موضوع رونوشت نامه شماره ۳۹۷۰/۲۰/۹۲۰ مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۱ در پاسخ به نامه‌های شماره م/۷۲۳، م/۹۰۲، م/۱۱۱۸ و م/۱۷۲۴ به تاریخ‌های ۱۳۸۲/۴/۲۴، ۱۳۸۲/۵/۲۵، ۱۳۸۲/۶/۲۲ و ۱۳۸۲/۱۰/۷) و همچنین دریافت نظرات کارشناسی اداره دبیرخانه شورای عالی بانکها (موضوع نامه شماره ش/۵۰۸ مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۲۸) تهیه گردیده است که جایگزین دستورالعمل پیوست بخشنامه م/۴۰۳ مورخ ۱۳۸۲/۳/۱۰ می‌گردد.

با اعمال مفاد دستورالعمل فوق‌الاشاره، سرفصل "حساب سود دریافتی تسهیلات" (غیر از سود دریافتی تسهیلات خرید دین) به صورت ریز تسهیلات اعطایی، سرمایه‌گذاری و مشارکت، پیوست شماره ۲ دستورالعمل اجرایی چگونگی محاسبه سود قطعی سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدتدار با احتساب حق الوکاله بکارگیری سپرده‌ها، موضوع بخشنامه شماره م/۱۷۹۹ مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۱۸، اضافه می‌گردد. دراین خصوص، خواهشمنداست موضوع را موکداً به واحد یا واحدهای ذیربط جهت اعمال، ابلاغ فرمایند. /م

مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری

اداره مطالعات و مقررات بانکی

حمید تهرانفر

بهرام فیض زرین قلم

۳۸۱۶

۱۶۱۵-۱۶

«بسمه تعالی»

دستورالعمل حسابداری عقود: فروش اقساطی و اجاره بشرط تملیک، فرض الحسنه

وخرید دین، ناشی از تغییر روش نقدی به تعهدی

الف - فروش اقساطی :

درآمدهای فروش اقساطی مربوط به هر دوره مالی (با توجه به مدت زمان سپری شده از مدت قرارداد و بدون در نظر گرفتن زمان وصول اقساط مربوطه) باید در پایان همان دوره به درآمدهای آن دوره منظور گردد. بمنظور تبیین موضوع حالات زیر در نظر گرفته می شود:

بر این اساس چنانچه فرض شود فروش اقساطی دقیقاً در پایان هر ماه سررسید گردد، لذا در پایان هر سال، سود دوازده قسط شناسایی می گردد (یا سود قسطهای ۲، ۳، ۴ و ... ماهه). لذا در زمان دریافت هر قسط ثبتهای زیر انجام می شود:

بد - حساب صندوق	(بمیزان مبلغ قسط دریافتی)	}	۱
بس - حساب تسهیلات اعطایی/فروش اقساطی	(بمیزان مبلغ قسط دریافتی)		
بد - حساب سود سالهای آینده تسهیلات	(بمیزان مبلغ سود هر قسط)	}	۲
بس - حساب سود دریافتی تسهیلات	(بمیزان مبلغ سود هر قسط)		

در صورتی که زمان سررسید اقساط در خلال ماه و یا اقساط چند ماه یکبار باشد بگونه ای که بخشی از سود یک قسط مربوط به یک دوره (سال الف) و بخشی دیگر مربوط به دوره آینده (سال ب) باشد. در این صورت ثبتهای زیر در تاریخ پایان سال الف صورت می پذیرد:

۳- بد - حساب سود سالهای آینده تسهیلات (بمیزان سود مربوط به سال "الف" آن قسط)
بس - حساب سود دریافتی تسهیلات (بمیزان سود مربوط به سال "الف" آن قسط)

۴- بد - حساب سود دریافتی تسهیلات / فروش اقساطی (بمیزان سود مربوط به سال "الف" قسط)
بس - حساب تسهیلات اعطایی / فروش اقساطی (بمیزان سود مربوط به سال "الف" آن قسط)

• در زمان سررسید که در سال آینده (سال ب) خواهد بود دو حالت محتمل است:

حالت اول: در صورتی که قسط وصول شود، ثبت‌های زیر صورت می‌گیرد:

۵- بد - حساب صندوق (بمیزان مبلغ قسط دریافتی)
بس - حساب سود دریافتی تسهیلات/فروش اقساطی (بمیزان سود دریافتی مندرج در بند ۴ فوق)
بس - حساب تسهیلات اعطایی / فروش اقساطی (بمیزان مابه‌التفاوت مبلغ قسط دریافتی و مبلغ سود دریافتی فوق)

۶- بد - حساب سود سالهای آینده تسهیلات (بمیزان سود مربوط به سال "ب" آن قسط)
بس - حساب سود دریافتی تسهیلات (بمیزان سود مربوط به سال "ب" آن قسط)

حالت دوم: در صورت عدم وصول قسط با توجه به بخشنامه‌های شماره نت / ۵۱۷۴ مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲ اداره نظارت بر امور بانکهای تجاری و شماره نص / ۱۶۰۰ مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲ اداره نظارت بر امور بانکهای تخصصی، در سررسید، ثبت‌ها به شرح زیر خواهد بود:

۷- بد - حساب مطالبات سررسید گذشته تسهیلات (بمیزان مبالغ اقساط تاخیر شده)
بس - حساب تسهیلات اعطایی / فروش اقساطی (بمیزان مبالغ اقساط تاخیر شده و بدون مبلغ سود دریافتی در بند ۴ فوق)
بس - حساب سود دریافتی تسهیلات/فروش اقساطی (بمیزان سود دریافتی مندرج در شماره ۴)

بد - حساب سود سالهای آینده تسهیلات (بمیزان سود مربوط به اقساط تاخیری سال "ب")	بس - حساب سود معوق تسهیلات (بمیزان سود مربوط به اقساط تاخیری سال "ب")	} <u>۸</u>
--	--	---------------

چنانچه پس از انتقال به مطالبات سررسید گذشته و قبل از موعد انتقال به مطالبات

معوق قسط وصول گردد ثبت‌های زیر صورت می‌پذیرد:

بد - حساب صندوق (بمیزان مبالغ جمع اقساط تاخیر شده دریافتی)	بس - حساب مطالبات سررسید گذشته تسهیلات (بمیزان مبالغ جمع اقساط تاخیر شده دریافتی)	} <u>۹</u>
---	--	---------------

بد - حساب سود معوق تسهیلات (بمیزان سود مربوط به اقساط تاخیری سال "ب")	بس - حساب سود دریافتی تسهیلات (بمیزان سود مربوط به اقساط تاخیری سال "ب")	} <u>۱۰</u>
--	---	----------------

ب - اجاره به شرط تملیک :

ثبت‌های روش تعهدی مربوط به عقد اجاره بشرط تملیک همانند ثبت‌های فوق‌الذکر در عقد فروش اقساطی خواهد بود.

ج - قرض الحسنه :

- ۱- در زمان اعطای قرض الحسنه بمیزان مدت زمان باقی مانده سال کارمزد از مشتری دریافت و در درآمدهای همان سال شناسایی و ثبت می‌گردد.
- ۲- در سالهای بعد، در ابتدای هر سال نسبت به مانده قرض الحسنه، کارمزد محاسبه و به‌مراه اولین قسط از مشتری دریافت و در حسابهای مربوطه ثبت و منعکس می‌گردد.
- ۳- در آخرین سال نسبت به مدت باقی مانده سال و مانده قرض الحسنه، کارمزد محاسبه و به‌مراه اولین قسط آن سال از مشتری دریافت و در حسابهای مربوطه شناسایی و ثبت می‌گردد.

د - خرید دین :

در خصوص اعطای تسهیلات در قالب خرید دین باید متناسب با مدت زمان سپری شده تا زمان سررسید، درآمد حاصله شناسایی و به حساب سود و زیان منظور گردد. با فرض اینکه زمان سررسید اسناد خریداری شده در سال "ب" باشد. ابتدا ثبت زیر در زمان انعقاد قرارداد (سال الف) صورت می پذیرد:

بد - حساب خرید دین	(بمیزان مبلغ اسمی سند)	} ۱۱
بس - حساب صندوق	(بمیزان خالص مبلغ معامله)	
بس - حساب سود سالهای آینده تسهیلات	(به میزان مابه التفاوت)	

در پایان سال "الف" ثبت های زیر انجام خواهد شد:

بد - حساب سود سالهای آینده تسهیلات	(بمیزان سود مربوط به سال "الف")	} ۱۲
بس - حساب سود دریافتی تسهیلات	(بمیزان سود مربوط به سال "الف")	

بد - حساب سود دریافتی تسهیلات/خرید دین	(بمیزان سود مربوط به سال "الف")	} ۱۳
بس - حساب خرید دین	(بمیزان سود مربوط به سال "الف")	

• در زمان سررسید که در سال آینده (سال "ب") است دو حالت محتمل است:

حالت اول: در صورتی که خرید دین وصول شود، ثبت های زیر صورت می گیرد:

بد - حساب صندوق	(بمیزان مبلغ اسمی سند)	} ۱۴
بس - حساب خرید دین	(بمیزان کل مانده)	
بس - حساب سود دریافتی تسهیلات/خرید دین	(بمیزان سود دریافتی مندرج در شماره ۱۳)	

بد - حساب سود سالهای آینده تسهیلات	(بمیزان سود مربوط به سال "ب")	} ۱۵
بس - حساب سود دریافتی تسهیلات	(بمیزان سود مربوط به سال "ب")	

حالت دوم: در صورت عدم وصول خرید دین با توجه به بخشنامه‌های مندرج در صفحه ۲ (ذیل بند

۶)، ثبت‌های به شرح زیر خواهد بود:

(بمبلغ اسمی سند)	بد - حساب اسناد و بروات ریالی واخواست شده	} <u>۱۶</u>
(بمیزان کل مانده)	بس - حساب خرید دین	
(بمبلغ مندرج در ثبت ۱۳)	بس - حساب سود دریافتی تسهیلات/خرید دین	

(بمبلغ مندرج در ثبت ۱۵)	بد - سود سالهای آینده تسهیلات	} <u>۱۷</u>
(بمبلغ مندرج در ثبت ۱۵)	بس - سود معوق تسهیلات	

چنانچه پس از انتقال به حساب اسناد و بروات ریالی واخواست شده و قبل از انتقال به حساب مطالبات معوق، مبلغ اسناد خرید دین وصول گردد ثبت‌های زیر صورت می‌پذیرد:

(بمیزان مبلغ اسمی و مبلغ جریمه تاخیر)	بد - حساب صندوق	} <u>۱۸</u>
(بمیزان مبلغ اسمی)	بس - حساب اسناد و بروات ریالی واخواست شده	
(بمیزان مبلغ جریمه تاخیر)	بس - وجه التزام دریافتی بابت تسهیلات اعطایی	

(بمیزان سود مربوط به سال "ب")	بد - حساب سود معوق تسهیلات	} <u>۱۹</u>
(بمیزان سود مربوط به سال "ب")	بس - حساب سود دریافتی تسهیلات	

